

**Zienswijze van de
VERENIGING VRIJ POLDERLAND
t.a.v. NRD planMER Windenergie Provincie Utrecht
4 april 2023**

Introductie Vereniging Vrij Polderland

De Vereniging Vrij Polderland, een actieve vereniging met ca. 400 leden in Soest, Amersfoort en Baarn, wil de zuidelijke Eemvallei beschermen en ontwikkelen als natuurrijk landbouw- en weidevogelgebied door drie hoofdfuncties in onderlinge samenhang te versterken en uit te bouwen: natuurontwikkeling, kringlooplandbouw en natuurrecreatie. Vanuit die doelstelling voert de vereniging o.a. al geruime tijd actie tegen windturbines in- en rond het gebied tussen Baarn, Amersfoort, Soest en de A1 en verkent zij tevens betere alternatieven voor verduurzaming van de energievoorziening.

In deze zienswijze zal de *letterlijke tekst uit het NRD cursief worden weergegeven*, de zienswijze van de Vereniging Vrij Polderland op de betreffende passage volgt daarop in standaard weergave.

SAMENVATTING ZIENSWIJZE VVP

- De argumenten van de provincie Utrecht om 1TWh op te willen wekken via Industriële Windturbines op land ontberen realiteitszin en zijn bovendien achterhaald tegen de tijd dat de turbines operationeel kunnen zijn. Ze komen voort uit een begrensde en kortzichtige interpretatie van de energie-opgave. Er zijn betere, minder controversiële alternatieven voorhanden die tegen lagere (maatschappelijke) kosten geïmplementeerd kunnen worden.
- Het uitvoeren van een planMER onderzoek aan de hand van een zwaar verouderd regelgevend (normen)kader, dat de facto niet meer in werking is omdat grote delen binnenkort vervangen zullen worden, is een verspilling van tijd, geld en energie. Het doet bovendien geen recht aan de actuele maatschappelijke discussie over de gevolgen van windturbines op land voor gezondheid, welzijn, leefbaarheid en landschap. Een pas op de plaats is op zijn plaats.
- Zoekgebieden 76, 78 en 81 bevinden zich in het unieke, eeuwenoude cultuurlandschap van de zuidelijke Eemvallei, dat als zodanig is erkend door de Vereniging Nederlands Cultuurlandschap en door de provincie is aangewezen als nationaal landschap. Met zoekgebieden 70 en 73 bevinden ze zich bovendien in/nabij NNN-gebied, in/nabij weidevogelkerngebied, en in een voor Soest, Amersfoort en Baarn uiterst belangrijk en als zodanig bestemd natuurrecreatiegebied (Amersfoortse buitengebied-West, inclusief de Eempolder aan beide zijden van de Eem en de Eem zelf). De genoemde zoekgebieden dienen om die redenen te vervallen.
- De daling van de woningwaarde voor huishoudens in de wettelijk vastgestelde 'belanghebbendencirkel' van 10x de tiphoogte rond een zoeklocatie (cirkels met een straal van 2,4 km in dit geval) dient meegenomen te worden als belangrijk effect. Hoeveel huishoudens betreft het, en wat is de gemiddelde geschatte daling woningwaarde, op grond van TNO rapport P10374 (2022)? Dit is een goede, objectieve maatstaf voor de (on)haalbaarheid van een zoeklocatie en van de te verwachten planschade.
- Met de uitslag van de PS-verkiezingen in het achterhoofd zou een nieuw college in de provincie Utrecht er goed aan doen de dogmatische benadering van windturbines op land te laten varen, de gegronde bezwaren van zowel belangenorganisaties als individuele burgers serieus te nemen, daadwerkelijk open te staan voor betere alternatieven (want die zijn er), en constructief samen te werken met partijen die het beste voor hebben met de natuur en het klimaat, zoals de Vereniging Vrij Polderland

Bij paragraaf 1.1: Aanleiding

Het feit dat de balans tussen windenergie en zonne-energie is verslechterd baart de provincie zorgen. Een groter aandeel windenergie is nodig om doelbereik in 2030 te vergroten en tegelijkertijd schaarse aansluit- en transportcapaciteit op het elektriciteitsnet te benutten en de maatschappelijke kosten als gevolg van uitbreiding van het elektriciteitsnet zo laag mogelijk te houden. In de Tussenbalans is de gewenste verhouding tussen zonne-energie en windenergie concreet vertaald naar een aandeel van 1 TWh aan windenergie in de provincie Utrecht als invulling van de RES opgave.

Als de beoogde windturbines in de provincie Utrecht er al zouden komen, dan zullen zij niet voor 2028 operationeel zijn. Dat is dus het relevante ijkmoment voor de inschatting van de duurzame energiebehoefte en eventuele onbalans. Dat betekent dat bij de bepaling van de transitiestrategie een inschatting gemaakt moet worden van de energievraag en de stand van de technologie over een paar jaar. De technologie komt daarbij in een stroomversnelling. Ook zullen vraag en aanbod van energie veel beter met elkaar in balans gebracht kunnen worden.

Voortschrijdende batterij-technologie en nieuwe opslagvormen zoals warmte-opslag zullen het mogelijk maken om veel grotere hoeveelheden energie voor veel langere tijd op te slaan. Daarmee wordt onbalans opgevangen en het energienet ontlast. Met voortschrijdende digitalisering kunnen vraag en aanbod veel preciezer op elkaar afgestemd worden (gelijktijdigheid). Ook zal zonnefolie op industriële daken en gevels (in aanvulling op zonnepanelen op conventionele daken) de toepassing van opwekking via zonne-energie op nog veel grotere schaal mogelijk maken dan nu al het geval is, tegen lagere (maatschappelijke) kosten.

Daarbij komt dat het beoogde aandeel van 1TWh aan windenergie in Utrecht volstrekt arbitrair tot stand is gekomen, zonder rekening te houden met de beperkende omstandigheden in de provincie (wind luv gebied, klein landoppervlak, veel natuur, dichte bebouwing). In de Utrechtse duurzame energiebehoefte kan ook prima worden voorzien door gebruik te maken van windenergie op geschiktere locaties (zoals op zee) en door boven land optimaal gebruik te maken van zonne-energie op (industriële) daken en gevels. Dit wordt bevestigd door recent onderzoek van onderzoeksbureau CE uit Delft, ondersteund door Urgenda.

Het mantra dat meer windturbines in de provincie Utrecht onontkoombaar zijn, komt voort uit een begrensde en kortzichtige interpretatie van de energie-opgave en wordt met het voortschrijden van de tijd steeds minder relevant.

Bij Paragraaf 1.3: Reikwijdte van het planMER

De milieugevolgen betreffen ruimtelijk relevante milieugevolgen die optreden in de gebruiksfase. Het gaat om effecten op de fysieke leefomgeving. Tijdelijke effecten die kunnen optreden tijdens de bouwfase worden in het planMER niet beschouwd. Dat is niet passend bij het detailniveau van een planMER.

De stikstofuitstoot tijdens de bouwfase is een zeer relevant milieugevolg van de plaatsing van windturbines en moet meegenomen moeten worden in de planMER. Het is niet aan de onderzoekers of aan GS van de provincie Utrecht om te bepalen welk detailniveau past bij een planMER. Stikstof tijdens de bouw is geen detail.

Bij paragraaf 1.4.3: Betrokken partijen

GS van Utrecht zijn bevoegd gezag voor windenergieprojecten met een opgesteld vermogen van ten minste 5 MW.

Dit is niet op voorhand evident. Er dient helderheid te worden verschaft hoe de provincie en de RES regio's zich tot elkaar verhouden t.a.v. dit onderwerp en wat de bestuursrechtelijke implicaties zijn indien de provincie een locatie 'aanwijst' en een RES-regio of -gemeente deze locatie 'afwijst'.

Bij paragraaf 3.3.1: Toetsingskader

Begin 2023 worden een planMER van de Rijksoverheid en een concept voor nieuwe landelijke windturbinebepalingen verwacht. In een planMER (dus ook niet in dit planMER) vindt geen toetsing aan normen plaats. In het eerste deel van het planMER wordt het aantal woningen binnen een drietal afstanden tot windturbineopstellingen binnen zoekgebieden beoordeeld. Wanneer tijdens de uitvoering van het planMER nieuwe landelijke windturbinebepalingen bekend worden kan in het tweede een deel afstandscriterium worden gehanteerd dat op die nieuwe norm aansluit (dat kan één van de drie afstanden uit het eerste deel van het planMER zijn)

Zo lang nog niet duidelijk is hoe de nieuwe landelijke windturbinebepalingen eruit komen te zien, kunnen in deze planMER geen zinnige uitspraken worden gedaan over mogelijke windturbinelocaties. Het feit dat in een planMER nog niet aan normen wordt getoetst, betekent nog niet dat het onderzoek zinvol kan worden uitgevoerd onder een verouderd regelgevend kader. Zo kan het een groot verschil maken of in de nieuwe regelgeving een norm voor het *maximale* geluid op de gevel danwel het *gemiddelde* geluid op de gevel wordt gehanteerd. Of ook geluid *binnenshuis* wordt opgenomen in de normstelling. Of in plaats van *geluidsnormen*, *afstandsnormen* gehanteerd gaan worden (zoals in de ons omringende landen: geen woonhuizen binnen een straal van 10x de masthoogte of 10x de tiphoogte). Wat is de waarde van een planMER die wordt uitgevoerd tegen de achtergrond van een achterhaald regelgevend kader?

Bij paragraaf 3.3.1.1 Gezondheid / laagfrequent geluid

Naar aanleiding van vragen over gezondheidseffecten van laagfrequent geluid afkomstig van diverse bronnen is het RIVM in 2021, in opdracht van enkele ministeries, het Onderzoeksprogramma Laagfrequent geluid gestart en zijn aanbevelingen voor vervolgonderzoek geformuleerd. Dat vervolgonderzoek wordt momenteel uitgevoerd. Gegeven de meest recente inzichten wordt laagfrequent geluid niet als separaat beoordelingscriterium meegenomen in de effectbeoordeling in het planMER. Voor de volledigheid wordt vermeld dat het aspect laagfrequent geluid door de Minister wordt betrokken bij de voorbereiding van de nieuwe landelijke normstelling voor geluid van windturbines. Zoals eerder vermeld vindt bij toekomstige besluitvorming over concrete projecten toetsing aan de nieuwe landelijke windturbinebepalingen plaats.

Een onderzoek naar de consequenties voor de gezondheid van laagfrequent geluid **mag niet ontbreken** in een planMER. Dit is een van de belangrijkste onzekere implicaties van windturbines in de directe omgeving van woningen en een grote bron van zorg voor

omwonenden. Aangezien de uitkomsten van vervolgonderzoek naar de gezondheidseffecten van laagfrequent geluid, al dan niet ingebed in de nieuwe landelijke regelgeving dienaangaande, nu nog niet beschikbaar zijn, moet worden gewacht totdat deze wel beschikbaar zijn. Daarbij komt dat zoekgebieden 73, 76, 78 en 81 zich bevinden op de zanderige, goed geleidende bodem rond de Eem waardoor laagfrequent geluid 'luider' dan gemiddeld zal zijn en verder dan gemiddeld zal dragen.

Bij Paragraaf 3.3.1.4: Slagschaduw

Het onderzoeksbureau Bosch en Van Rijn heeft bij planMER voor Windplan Isselt verouderde KNMI-gegevens voor de hoeveelheid zonneshijns in NL gehanteerd bij de berekening van slagschaduwconsequenties (1969-1993). In deze planMER dienen recente gegevens over zonneshijns te worden gebruikt, zodat de slagschaduwconsequenties consistent zijn met het toegenomen aantal zonne-uren in Nederland.

Bij Paragraaf 3.3.4.1: Gebiedsbescherming / NNN en Weidevogelkerngebieden:

Zoekgebieden 70, 73, 76, 78 en 81 bevinden zich in/nabij NNN-gebied en in/nabij weidevogelkerngebied. Aangezien NNN-gebieden en weidevogelkerngebieden zgn 'harde belemmeringen' zijn, kunnen deze zoekgebieden niet gehandhaafd blijven.

Bij paragraaf 3.5.2: Effect op landschappelijke waarden

Effecten op de landschappelijke waarden worden beoordeeld aan de hand van de locatie van de windturbines en het landschapstype waarin deze is geprojecteerd. Elk landschapstype kent zijn eigen kenmerken en kwaliteiten, daarom is het van belang om dit specifiek per landschapstype te beoordelen.

Op voorhand moet duidelijk zijn wat de kwalitatieve methode is waarmee de effecten op landschappelijke waarden worden getoetst. Het 800 jaar oude cultuurlandschap in de zuidelijke Eempolder is als zodanig erkend door de Vereniging Nederlands Cultuurlandschap en door de provincie aangewezen als nationaal landschap. Het moet beschermd, versterkt en ontwikkeld worden. Windturbines horen er niet thuis. Zoekgebieden 76, 78 en 81 dienen te vervallen zodat de zuidelijke Eempolder in al haar schoonheid behouden kan blijven. We moeten zuinig zijn op landschappen die getuigen van cultureel erfgoed, drager zijn van belangrijke natuurwaarden en door zoveel mogelijk mensen ervaren kunnen worden als een aangename leefomgeving. Ook voor toekomstige generaties.

Bij paragraaf 3.8: Recreatie

Te denken valt aan gebieden voor waterrecreatie zoals Vinkeveense en Loosdrechtse plassen, Maarsseveense plassen en het Henschotermeer en wandel- en fietsgebieden zoals het Oortjespad en Kwinteloijen maar ook aan overige recreatiezones.

Het Amersfoortse Buitengebied-West, de Eem en de zuidelijke Eempolder zijn belangrijke natuurrecreatiezones voor inwoners van Amersfoort, Soest, Baarn en wijdere omgeving, en zijn ook als zodanig bestemd in de omgevingsvisies van Amersfoort en Soest. Deze natuurrecreatiezones dienen expliciet opgenomen te worden in het NRD. Zoekgebieden 76, 78 en 81 bevinden zich nu midden in deze zones en moeten vervallen.

Aan te vullen bij hoofdstuk 3: effect daling woningwaarde dient meegenomen te worden

TNO-onderzoek P10374 (2022) laat een directe relatie zien tussen de tiphoogte van een windturbine, de afstand van een woning tot die windturbine en de procentuele daling van de woningwaarde. Hoe hoger de tiphoogte en hoe korter de afstand tot de turbine, hoe groter de daling van de woningwaarde (4%-18%). De daling woningwaarde voor huishoudens in de wettelijk vastgestelde 'belanghebbendencirkel' van 10x de tiphoogte rond een zoeklocatie (cirkels met een straal van 2,4 km in dit geval) dient meegenomen te worden als belangrijk effect. **Hoeveel huishoudens betreft het, en wat is de gemiddelde geschatte daling woningwaarde**, op grond van TNO rapport P10374 (2022)? Dit is een goede, objectieve maatstaf voor de (on)haalbaarheid van een zoeklocatie en van de te verwachten planschade.

Bij paragraaf 4.2: Samenwerking in het verdere proces

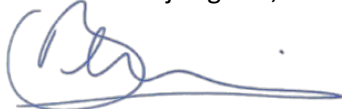
- *Instapmoment voor gemeenten: Provincie Utrecht brengt ontwerp planMER en het voorkeursalternatief in RES regio's ter bespreking ten behoeve van een open gesprek over wie welke volgende stap neemt. Samen met gemeenten zal besproken worden hoe de rolverdeling tussen gemeente en provincie zal zijn. Voor de provincie Utrecht staat het doel (1TWh) en de planning (vergunning 2025) wel vast. Bij het voorkeursalternatief dat door de provincie ontwikkeld wordt zal rekening worden gehouden met de uitkomst van de gesprekken met gemeenten.*

De manier waarop de provincie Utrecht zich in deze passage uitdrukt is een exponent van de bestuurscultuur waar kiezers tijdens de recente PS-verkiezingen tegen in opstand zijn gekomen. Participatie wordt voor de vorm georganiseerd, maar de uitkomst staat al vast. Dit is bij uitstek de attitude die burgers hun vertrouwen in de politiek doet verliezen.

Een nieuw college in de provincie Utrecht zou er goed aan doen de dogmatische benadering van windturbines op land te laten varen, de gegronde bezwaren van zowel belangenorganisaties als individuele burgers serieus te nemen, daadwerkelijk open te staan voor betere alternatieven (want die zijn er), en constructief samen te werken met partijen die het beste voor hebben met de natuur en het klimaat, zoals de Vereniging Vrij Polderland.

Wij vertrouwen dat onze zienswijze duidelijk is en zien uit naar de aangepaste versie van het NRD.

Met vriendelijke groet, namens het bestuur,

Bart Oskam
Secretaris Vereniging Vrij Polderland
+31 (0)6 533 55 160
www.vrijpolderland.nl